

IZMANTOTO TERMINU VĀRDNĪCA

AKTĪVĀ VIELA – tā ir jebkura viela vai vielu salikums, ko izmanto zāļu ražošanā (farmācijas ražošanas uzņēmumos) vai zāļu izgatavošanā aptiekā.

Šī viela vai to salikums pēc izmantošanas zāļu ražošanā vai izgatavošanā kļūst par zāļu aktīvo vielu. Farmācijas likumā aktīvo vielu definē kā vielu, "kura paredzēta farmakoloģiskas, imunoloģiskas vai metaboliskas darbības izraisīšanai, lai atjaunotu, uzlabotu vai pārveidotu fizioloģiskās funkcijas, vai noteiktu medicīnisko diagnozi."

ZĀĻES – jebkura viela vai vielu salikums, kas uzrāda īpašības, kuras pielieto, lai:

- 1) ārstētu cilvēku un dzīvnieku slimības, vai veiktu šo slimību profilaksi,
- 2) atjaunotu, uzlabotu vai pārveidotu fizioloģiskās funkcijas, izraisot farmakoloģisku, imunoloģisku vai metabolisku iedarbību,
- 3) noteiktu medicīnisko diagnozi.

MEDIKAMENTI – zāles, kuras sagatavotas noteiktam ievadīšanas veidam konkrētā formā, un kuras tiek izplatītas ar konkrētu nosaukumu konkrētā iepakojumā. Medikamentu sastāvā būs ne tikai aktīvā viela, bet arī dažādas palīgvielas. Medikamenti ir tie, kurus var iegādāties aptiekā un uz kuru iepakojuma būs divi nosaukumi: vispārīgais un ražotāja nosaukums.

DAŽĀDIE ZĀĻU NOSAUKUMU VEIDI

Nosaukumu veidi	Skaidrojums	Piemērs - paracetamols
Ķīmiskais	Raksturo aktīvās vielas formulu. Var būt dažādi, bet biežāk izmantotie ir <i>International Union of Pure and Applied Chemistry (IUPAC)</i> nosaukumi. Dažkārt pat speciālisti, runājot, jauc terminoloģiju, sakot nevis "zāļu starptautiskais / vispārīgais nosaukums", bet "ķīmiskais nosaukums".	N-(4-hydroxyphenyl)-acetamidum
Starptautiskais nepatentētais (SNN) jeb vispārīgais	<i>International Nonproprietary Name</i> jeb INN – to piešķir Pasauls Veselības organizācija. Angļu, latīņu, franču, krievu, arābu un ķīniešu valodās. Nozīmē, ka šāds nosaukums tiek lietots starptautiski un speciālisti visā pasaulē pēc šī nosaukuma atpazīs, par kādām zālēm ir runa. Vienmēr izmanto arī zinātniskajā literatūrā. Latvijā zāļu nosaukumi parasti tiek rakstīti latīņu valodā. Vispārīgais nosaukums attiecas uz molekulas aktīvo daļu , lai izvairītos no nosaukumu dažādošanas gadījumos, kad aktīvā viela tiek lietota sāļu vai esteru veidā u.tml.: tādos gadījumos tiek lietots modificētais vispārīgais nosaukums . Jāņem vērā, ka ne vienmēr būs ievērota konsekvence, piemēram, ZVA reģistrā ir trīs ražotāju propranololi: diviem ražotājiem sadaļā "aktīvās vielas" minēts "propranolola hidrohlorīds", savukārt trešajam – tikai "propranolols", lai gan, lasot zāļu aprakstu, arī tur minēts, ka aktīvā viela ir sāls formā, t.i., propranolola hidrohlorīds (sk. attēlu 1.)	paracetamolum (latīņu valodā)
Originālais jeb ražotāja	Piešķir konkrēts ražotājs	Efferalgan, Febridol, Pamol, Perfalgan, Tylenol, Panadol, Panamax, Perdolan, Calpol, Crocin, Doliprane, Tachipirina, Ben-u-ron, Atasol, Adol u.c.
Atsevišķās valstīs lietošanā apstiprinātie nosaukumi	Piemēram, ASV, Lielbritānijā	Lielbritānijā (sakarīt ar zāļu nosaukuma angļu versiju) – <i>British Approved Name (BAN)</i> : paracetamol ASV: <i>United States Adopted Name (USAN)</i> : acetaminophen

Aktīvās vielas	Zāļu nosaukums ▲
Propranololi hydrochloridum Q	Anaprilīns 10 mg tabletes ☐ atzīmēt salīdzināšanai
Propranololi hydrochloridum Q	Anaprilīns 40 mg tabletes ☐ atzīmēt salīdzināšanai
Propranololum Q	HEMANGIOL ☐ atzīmēt salīdzināšanai

Attēls 1.

ZĀĻU NOSAUKUMU VEIDI PRAKSĒ LATVIJĀ

Jāņem vērā, ka Zāļu valsts aģentūras mājaslapā ir minēti aktīvo vielu nosaukumi un kolonnā ar nosaukumu “zāles” – ražotāju zāļu nosaukumi, nevis vispārīgie zāļu nosaukumi.

Stacionāros lietojamo zāļu sarakstā ir kolonnas nosaukums “vispārīgie zāļu nosaukumi”, un, piemēram, propranolona gadījumā tas ir tikai “propranololum”.

Kompensējamo zāļu sarakstā ir minēti gan zāļu vispārējie nosaukumi, gan kolonnā ar nosaukumu “zāļu nosaukums” – ražotāju zāļu nosaukumi.

Vispārīgie zāļu nosaukumi ir jāraksta, piemēram, receptēs, kā arī tiek lietoti arī Bērnu slimnīcas medicīniskā dokumentācijā.